

A varrógép és az esernyő véletlen találkozása

Új lemezéről beszél Cserepes Károly

Új albummal, a különleges hangzásvilágú *My Name is Elvis Presley* című koronggal jelentkezett tavaly év végén a magyar zenei élet egyik ikonikus alakja, Cserepes Károly zeneszerző, zenész, zenetanár. A magyar népzene, világzene, beat, jazz, blues kiválóságai közül többekkel évtizedeken át együtt dolgozó muzikus, filmzeneszerző ezúttal a világ legkülönbözőbb pontjairól begyűjtött városi és iskolai folklórból merítő gyermekjátékok, mondókák ritmusait és dallamait használta fel. A mintegy két évig tartó munkafolyamatról beszélgettünk.

Mikor és miért fordult a figyelmed a gyermekjátékok felé?

Már a *Vízöntővel* is tematikus, azaz egy téma köré szerveződő számokat készítettem, ahol az alapanyagot a paraszti folklór mintái adták. A *gyerekjátékok* a néprajztudósok szerint is önálló, tematikus kategória. Történt, hogy a nyolcvanas évek elején a nyolc-tíz éves Panni lányom az iskolából hazajöve az ajtónk előtt, a gangon a barátnőivel különböző mondókás, tapsolós játékokat kezdett játszani, olyanokat, amelyeket a népzenei gyűjteményekben eddig még sohasem hallottam. Kiderült számomra, hogy nemcsak a múltban keletkezett muzeális, paraszti folklór létezik, hanem a folklór ma is élő műfaj, iskolában, városban is folyamatosan megújul, él. Akkor elhatároztam, hogy ebből az anyagból egy lemezt fogok csinálni.

„Panni lányom az iskolából hazajöve az ajtónk előtt, a gangon a barátnőivel különböző mondókás, tapsolós játékokat kezdett játszani...”

Miben különböznek a paraszti és a városi folklór gyermekjátékai?

A paraszti folklór gyermekjátékainak témái, szófordulatai a természet közelségét mutatják, míg az iskolai folklór sokkal elvontabb, a gyerekek modern szavakat visznek a mondókákba, mint a papagáj, a frizsider vagy a görkorsolya, és ezeket egy nem teljesen értelmezhető, halandzsanyelves mondókába szövik.

Miért vártál több mint 30 évet, hogy hozzányúlj a városi gyermekjátékok hanganyagához?

Mindig mást kellett csinálni, most jött el az ideje.

Hogy fogtál hozzá a munkához? Milyen metodika szerint dolgoztál?

Mint említettem, a gyerekek iskolából hazahozott játékaiból indultam ki, ezekhez hasonló anyagokat kezdtem keresni. Különböző archívumokban kerestem hangfelvételeket, de nem sok magyar nyelvű gyermekjátékot találtam, legalábbis használható minőségben. Körülnéztem az interneten, és kiderült, hogy az úgynevezett iskolai folklór a világ más tájain is virágzik, és ahogy sejtettem, a magyar játékokkal nagyfokú rokonságot mutat, néha szóról-szóra megegyezően. Tehát csodálatos felvételekre bukkantam, olyan *szelfikre* – ez viszont újdonság volt –, amelyeket a gyerekek maguk készítenek a telefonjukkal. Nincs jelen felnőtt, nincs lámpaláz, csak az önfeledt játék. Ez az öröm rajta van a felvételeken.

Milyen szerkesztési elvek, szempontok szerint válogattad egy-egy blokkba az egyes hangmintákat?

Az anyaggyűjtés fázisában általában nem sok szempont van; amikor eldöntöttem, hogy nemzetközi lesz az anya-

Készül a gyermekjátékalbum: Kata, Vera, Eszra és Luca Cserépes Károlyval

gom, igyekeztem földrajzilag minél szélesebb körben meríteni. Sok csodálatos felvétel összejött így, és csak azután szerkesztettem belőlük blokkokat. Kereséskor egy-egy játék neve alapján keres az ember. Például kezdetnek jó keresőszók az olyanok, mint „Children’s games, vagy „Clapping games”. Később a keresést tovább lehet pontosítani konkrét dalcímmel, vagy kezdőszóval, földrajzi hely megjelölésével. Persze a *véletlen* szerepe nem elhanyagolható egy ilyen munkánál.

„Nincs jelen felnőtt, nincs lámpaláz, csak az önfeledt játék. Ez az öröm rajta van a felvételeken.”

Hány nép gyermekjátékai szerepelnek az albumon?

Kevés, ahhoz képest, hogy mennyi létezik. Egy végtelenül gazdag anyagról van szó. Tíz szám szerepel az albumon, számonként átlagosan hat-nyolc különböző nemzetiségű gyerek hallható, ami összesen körülbelül 80 lenne, de vannak bőven átfedések, angol nyelvű több is előfordul. Az afrikai gyerekek például többnyire angolul, néhol franciául éneklék a játékaikat, csak ritkán valamelyik afrikai nyelven.

Hogyan ragadható meg ennyi különböző nyelvű és kultúrájú náció gyermekjátékainak egylényegűsége? Mi ennek az oka?

A felnőttek zenéje is az eredetet tekintve egylényegű, később ágaztak el a kultúrák. A gyermekjátékok megálltak a zenei bonyolódás ugyanazon kezdeti szintjén, amely elégséges a repetitív játékok kíséretéhez. Ugyanazok a játékok (tapsos, ugrós, kiszámolós...) néha szó szerint is átvesznek egymástól, itt aztán igazán nincsenek határok, egylényegűek igen, mintha a Föld gyermekei mind testvérek lennének.

A lemezborítón nyolc közreműködő gyerek neve olvasható. Kik ők, mi volt a szerepük?

Cserepes Károly otthonában

Kevés volt a használható minőségű magyar nyelvű hangfelvétel, ezért kerestem jó hangú, vidám 8-10 éves gyerekeket, akikkel stúdióba mentünk, hogy rekonstruáljuk a legfontosabb iskolai mondókákat, kiszámolókat. A számok szerkesztésekor a középpontba mindig egy helyi, magyar darabot választottam, és e köré építettem a történetet a külföldi anyagok segítségével. Zenei tablóképek jöttek így létre, mintegy kísérletképpen, hogy egyáltalán lehetséges-e egy ilyen zenei forma. A festészetben ismert a tablókép fogalma. Pieter Bruegel 1560-ban készítette a *Gyerekjátékok* című képét, amelyen egy térben 80 korabeli gyerekjátékot festett meg.

Van valamilyen íve a teljes anyagnak? Eljutunk valahová az 1. My Name is Elvis Presley-től a 10. Beli Buba-ig?

Nem, nincsen. Tíz független számról van szó, tíz példa egy elképzelésre. Talán úgy kellene rájuk tekinteni, mint egy bélyegsorozatra. Ugyanaz, tíz változatban.

Esetleg célszerű többször meghallgatni, mert akkor már van egy emlékképe a hallgatónak.

Ezért vannak a visszaismétlések, hogy a sokféle anyag felfogható legyen. Az eljárás ez volt: kijelölök egy teret, legyen az erdő, mező, utca, vagy iskolaudvar, majd ezen a téren vezetem a hallgató figyelmét. Ő pedig sétál

az általam kijelölt térben, és hol az egyik gyerekjátékhoz, hol a másikkhoz megy közelebb, de mire már nagyon elfelejtené az elsőt, visszaviszem oda, akár többször is. Olykor egyfajta filmes technikát, úgynevezett „áttűnéseket” alkalmaztam a szerkesztésnél.

Az éneklő gyerekeken kívül mit tettél még hozzá a begyűjtött hanganyaghoz?

A hangszerelést, amely lényegében egy world music elemekből álló remix. Itt a szempont az volt, hogy ne kötődjön a Föld semelyik pontjához sem, inkább semleges legyen, csak érzelmileg segítse a gyerekhangokat.

Tudsz adni valamilyen útmutatót a feltételezett célcsoportnak, hogyan hallgassa ezt az albumot?

Zeneként kéne hallgatni ezt az elsősorban felnőtteknek készült anyagot. Azt nem teszteltem, hogy gyerekek szeretnék-e, szerintem az érintett, 8-10 éves korcsoport inkább. Mivel a Mű a befogadóban jön létre, így szülehetnek meglepő vélemények. Sok a lemezen a véletlenszerűség, az eredmény szurreális, hiszen egy képzelte térben találkoznak a világ gyermekei, mint ahogyan az a bizonyos varrógép és esernyő találkozik... Stílusát tekintve pedig a lemez *pszichedelikus dub*, a computer-technikának köszönhetően.

Magyar Állami Népi Együttes

ÉRTÉKET ŐRIZ. ÉRTÉKET TEREMT

KELEMEN LÁSZLÓ
MIHÁLYI GÁBOR

Szarvasének

TÁNCVERS

foto: Boda Gábor

MÁJUS
17.
19:00

MÁJUS
18.
19:00

Az előadás a Hagyományok Háza – Magyar Állami Népi Együttes és a Nemzeti Táncszínház közös produkciója.

HAGYOMÁNYOK HÁZA | 1011 Budapest, Corvin tér 8. | www.hagyomanyokhaza.hu